#  GAZETA POŁUDNIOWO-PRUSKA.

Nro. 26.

*w Sobotę dnia 29 Marca Roku 1800.*

z Poznania d. 28. Marca.

Listy z Mielnik 6 mil od Brześcia, datowane dnia 11. i 15. t. m. potwierdzaią zupełnie rozgłoszoną dawniey wiadomość o śmierci Xiążęcia Włoskiego Hrabiego Suwarowa Rymnickiego. Pożegnał się z tym światem dnia 2. Marca w Kobryni w swoich dobrach. Jego śmierć nastąpiła bardzo nagle. Obdukcya iego ciała przemieniła domysły w pewność; lecz wachamy się ieszcze, mowić o tém iaśniey. Co się innych okoliczności tyczy, miano spędzić pod Brześciem wszystkie fory dla przewiezienia z Austryi powracaiące woyska moskiewskie, które prawie wszystkie chore są na epidemiczną zgniłą febrę.

P. S. Głoszą, że Kardynał Grzegorz Chiaramonte, bywszy Benedyktyn, z Cezeny rodem, lat maiący 58, obrany iest Papieżem.

z Paryża d. 11. Marca.

Okropna iest rzecz, przypomnieć sobie, iak sobie dawniey z ułożeniem listy emigrantow postępowano. Między innemi umieszczono także szpital w Langres i zkonfiskowano iego dobra. Wpisywano w regestr emigrancki nawet ludzi takowych, których iuż dawno gilotynowano, albo którzy od kilku lat w więzieniach siedzieli. Gdy Didot w Paryżu listę emigrantow drukował, ieden z iego drukarzow nie mało się zadziwił, gdy na liście swoie własne spostrzegł nazwisko, chociaż nigdy nie był emigrował. Buonaparte sam przeyźrzy przyszłą listę emigrantow i poprawi ią bardzo.

Do Nantes przyprowadzono niewolnikow austryackich, którzy znayduią się w nędznym nader stanie. Mieszkańcy tamteysi opatrzyli ich natychmiast w bieliznę, trzewiki i odzienie.

Mówią, o poiednaniu się domow Bourbons i Valois w Londynie. Wielu zadaie sobie pracę w wytłomaczeniu, co znaczy to poiednanie się. Lecz przyczyna tego iest prosta. Te domy złączyły się tak w Londynie przeciw Rzplitey, iak się łączą tu przeciw nim dobre umysły wszystkich partyow.

Lazaranowie nie przestaią popełniać w Neapolu zbrodniow bez liczby.

Uważamy, że ministrowie Cesarza powstaiąc przeciw temu, co oni nazywaią zdrożnością francuzkiey rewolucyi, wprowadzaią sami do swych kraiow panowanie taxow woiennych, rekwizycyow przymuszanych, pieniędzy papierowych, konskrypcyi woienney i pospolitego ruszenia.

Generał Clarke, którego pisma publiczne z ważnym zleceniem gdzieś wysłały, znayduie się ieszcze w Paryżu.

Minister woienny oświadczył wszystkim administracyom ukontentowanie Konsulow z tego powodu, iż przystawiły 40,000 koni nakazanych przez nadzwyczayny lieferunek z pośpiechem, i że starały się o dostawienie zdrowych i zdatnych koni.

Generał Ligard donosi, że także resztę sztabu generalnego naczelnika Frotté zabrano w niewolą. Generał Brüne uchylił z powszechnym ukontentowaniem mieszkań-

cow oblężenie miasta Nantes. Wydano mu tam 35,000 karabinow i 2 armaty, z których iedna była z angielskiey fabryki. Dnia 2. Marca wydał odezwę do mieszkańcow departamentow Morhiban, Finistererere i Cotes du Nord, w którey im donosi z radością, iż te okolice wkrotce należeć będą cale do oyczyzny. Wzywa maytkow, aby powracali do portow, ponieważ Buonaparte dawną sławę francuzkiey marynarki przywrocić chce. Także zachęca dyzerterow do zbierania na granicach hluszczow, rolnikow, aby spokoynie pracowali i swoie familie owocem swey pracy zasilali; a młodych ludzi, do służby woienney. Ja sam, (mówi Brüne) urządzam bataliony, do których się dobrowolnie zaciągać możecie, i powiem Konsulowi Buonaparte, że znalazłem Bretańczykow, godnych dawney ich sławy.

z Paryża d. 12. Marca.

Co tylko do armii rezerwowey z 60,000 ludzi zgromadzaiącey się pod Dijon ściąga się, około tego wszystkiego pracuią tu iak nayczynniey. Jeszcze przed wydaniem odezwow ofiarowało się wiele młodych ludzi do służby woienney, wielu z nich zbroi się i ubiera własnym kosztem. Wielu dawnych generałow ofiarowali się na adiutantow Konsula Buonaparte, który dnia 16. uda się do Dijon. Dnia 14. ma ruszyć część gwardyi konsulowskiey, i większa część muzykantow tey gwardyi. Wiadomo, że Buonaparte wiele zasadza na muzyce woienney, ponieważ zna iey wielkie wrażenie. Lecz, aby bydź muzykantem Buonaparta, (mowi ieden z tuteyszych dziennikow) potrzeba posiadać męstwo żołnierza, ponieważ muzykanci pod czas bataliow i szturmow bardzo są wystawieni na ogień.

Armia rezerwowa w Dijon pociągnie za sobą dwoiakie skutki nieuchronne w dwoch wnioskach wcale rożnych od siebie. Jeżeli nieprzyiaciel będzie zwyciężony, straż armii zwyciężaiącey natychmiast zostanie nadgrodzoną, ponieważ nie będzie przymuszona osłabiać się przez zostawianie garnizonow w kraiu zawoiowanym. Armia rezerwowa zastąpi wszystko, głowna armia postępować będzie naprzod, a Wiedeń zadrży znowu przed pułkami republikanckiemi.

„Jeżeliby zaś początki kampanii oznaczone były iaką niepomyślnością, nieprzyiaciel nie będzie długo korzystał z tego, gdyż armia nowa wstrzyma natychmiast iego marsz, i wydrze mu z rąk zwycięstwo. Takowe dowody są mocnieysze, niż wykręty Pitta, a ieżeli Austrya ma rozum, przeto więcey mieć będą wpływu, niż złoto angielskie."

Słychać, iż kuryer generała Masseny pomyślne przywiozł wiadomości. Do St. Remo i Porto Maurizio, zawinęło 60 okrętow ze zbożem dla armii włoskiey. Także mowią, że Austrya podała z swoiey strony inne propozycye do pokoiu, odpowiadaiące francuzkim.

Zapewniaią, że Buonaparte tak w obozie Dijon sprawować będzie interessa Rzpltey, iak w Paryżu. Z zachodnich departamentow maszeruie przez Paryż do Dijon 20,000 woyska. 40 do 50,000 ludzi bronić będzie brzegow zachodnich.

Chociaż wielkie widać przysposobienia zbroyne, zakładaią się iednak, iż ieszcze przed końcem Kwietnia tymczasowe warunki pokoiu z Austryą mogą bydź podpisane.

Także Kościuszko i Polacy znayduiący się w Paryżu przyięli żałobę na 10. dni, na pamiątkę śmierci Washingtona.

Jedna z gazet reńskich donosi o nagłey śmierci Króla Duńskiego. Jeżeli mamy wierzyć listom z Krakowa, to Suwarow ściągnął na siebie niełaskę i odebrany mu został tytuł Xiążęcia Włoskiego.

Jenden z tuteyszych dzienników mowi: „Gdy wszystkie niewiasty obywatelkami nazywano, nie mieliśmy żadnych obywatelek, teraz zaś gdy Rzplta nie zakazuie nazywać ich Madame i Mademoiselle, znayduią się Madames i Mademoiselles, które uznaią Rzpltę." — „Daley — „przed 6 miesiącami niemieliśmy żadnych miast, miasteczek i wsiow, tylko gminy; gdyby się tak było zostało, po 10 latach bylibyśmy musieli przetłomaczyć wszystkich naszych Wierszopisow, aby się dowiedzieć, co oni pod owemi wyrazami rozumieć chcieli; teraz gdy nam te słowa przywrocono, możemy rozumieć Idylle Roussa, nie potrzebuiąc dykcyonarza."

z Strażburga d. 13. Marca.

Kuryerowie, którzy wczoray z Paryża przybiegli, poruszyli wszystko w armii i w departamentach. Jeszcze iedna kampania wymuszona będzie całą massą narodową. Armia szwaycarska wzmocniona będzie do 200,000 ludzi. Planem iest Francuzow, wkroczyć przez gorę S. Gotarda do Włoch, z Voralbergi do Tyrolu, a z strony Bazylei do Szwabii.

z Moguncyi d. 14. Marca.

Nasza wielka liczba woyska opuściła nas. Dnia 12. t. m. wszystkie woyska cofnęły się z prawego brzegu Renu, przenocowały w tuteyszych koszarach, a wczoray 5300 ludzi z 12 armatami wymaszerowało do Szwaycaryi. Nasz garnizon i garnizon w Cassel wynosi tylko cokolwiek więcey nad 3000 ludzi. W tym momencie dowiaduiemy się, że wszystkie woyska stoiące w departamencie Mont du Tonnerre, Renu i Mozelli śpieszą forsownym marszem do Szwaycaryi, i że oprocz garnizonu tuteyszego i w Koblentz, nigdzie nie widać żołnierzy francuzkich.

z Bazylei d. 2. Marca.

Wszystkie dywizye francuzkie opatrzone zostały w mundury i obuwie; Źrzodła utrzymywania są im zabespieczone. Służba armii reńskiey iest dobrze urządzona i dzieie się z mnieyszym wydatkiem. Armii wypłacono żołd za miesiąc ostatni, a przed rozpoczęciem kampanii wypłacony iey będzie żołd za inny miesiąc.

Armia reńska rozpocznie kampanią w więcey iak 100,000 ludzi. Posiada nayważnieysze stanowiska, i może rozwinąć swoie siły bez przeszkody na każdym mieyscu naykorzystnieyszym i uderzyć razem na skrzydła armii Arcy Xiążęcia Karola albo na tył armii włoskiey.

Od brzegow Dunaiu d. 12. Marca.

Odbieramy bardzo pewne wiadomości, iż wszystkie moskiewskie woyska, nie tylko te, które w Niemczech były, lecz nawet i znayduiące się ieszcze we Włoszech oraz Anglii, do Rossyi powrocić maią.

Głoszą, że Imperator rossyiski oświadczył Xiążęciu Kondeuszowi swoie wielkie nieukontentowanie z tey przyczyny, iż korpus swoy tak długo w Niemczech zatrzymał. Korpus ten stać będzie w Rossyi ieszcze głębiey, niż dawniey.

Generał Bauer mianowany iest Inspektorem kawaleryi.

z Włoch d. 2. Marca.

Korpus generała Otto obsadził wschodnie brzegi genueńskie. Pod Aqui i Alexandryą zgromadziło się 20,000 Austryakow. Wszystkie gory genueńskie okryte są śniegiem, co bardzo wielką iest przeszkodą dla marszu woysk austryackich.

Wielki Xiąże Toskański wyniosł miasto Arezzo do godności stolicy Prowincyi, w nadgrodę tego, iż mieszkańcy iego powstawszy przeciw Francuzom, przyłożyli się nie mało do ich wypędzenia z Toskanii. Także postanowił Wielki Xiąże prosić przyszłego Papieża, aby Biskupa Arezzu wyniosł do godności Arcy Biskupa.

z Wenecyi d. 19. Lut.

Dwie przeszkody wstrzymują wybor nowego Papieża: pierwszą iest oświadczenie Króla Hiszpańskiego, który nie chce uznać Papieżem, tylko tego, któryby się protestował przeciwko teraźnieyszemu wielkiemu ministrowi Maltańskiemu, a drugą przeszkodą iest nieustaiący nieporządek, który dotyka Rzym i Państwo papiezkie. Niektorzy Kardynałowie radzili przywrocić Cesarzowi Niemieckiemu Jus praesidii w Rzymie i żądać od niego, aby wysłał kilka regimentow dla poskromienia niespokoynych, lecz inni Kardynałowie sprzeciwili się temu.

z Frankfurtu d. 12. Marca.

Gazeta Bambergska zawiera w sobie wiadomość, iż Xiąże Włoski, Feldmarszałek rossyiski, po swoim wyieździe z Krakowa otrzymał rozkaz z Peterzburga, aby się do swych udał dobr. Tey niełaski, ieżeli iest w samey rzeczy prawdziwą, przyczyną są, iak mówią, zażalenia angielskiego ministra Wickham zaniesione przeciw Xiążeciu Włoskiemu do Imperatora rossyiskiego. Suwarow nieprzyiął podobno dobrze w Pradze ministra angielskiego.

Cesarz rzymski nadgradzaiąc ważne usługi generała Kray uczynione pod czas ostatniey kampanii, podarował mu w Węgrzech dobra szacowane 150,000 złotych cesarskich.

z Frankfurtu d. 15. Marca.

Potwierdza się przez listy z Wiednia, (mowi gazeta Bambergska,) iż Xiąże Włoski wpadł w niełaskę i odesłanym został do swych dobr. Xiąże Repnin ma obiąć po nim kommendę nad armią.

Imperator rossyiski wyniosł Hrabiego Rassumowskiego do godności Xiążecia, i mianował go posłem dożywotnim przy dworze Wiedeńskim.

Podług listow Wiedeńskich, przybył tam dnia 7. kuryer z Konstantynopola do posła tureckiego z depeszami, które potwierdzaią, iż generał Kleber zawarł umowę z Wielkim Wezyrem; iey głownym warunkiem iest, iż armia francuzka opuści Egypt, i powroci do Francyi.

Od brzegow Renu d. 18. Marca.

W nocy z 9. na 10. przybył generał Moreau do Zürich, i zdaie się, iż się tam kilka czasow zabawi.

Dnia 10. generał Dessolles, szef generalnego sztabu armii reńskiey poiechał z Bazylei do Paryża. Ledwo tylko udał się w podroż, aż natychmiast ieszcze ieden kuryer do Paryża z głowney kwatery był wysłany. Rozumiemy, iż te wysyłania kuryerow ściągaią się do pokoiu.

Generał austryacki Kray udał się z Augszpurga do Bregentz dla przeyrzenia lewego skrzydła armii austryackiey.

Słychać, iż pod Strażburgiem zgromadziło się 30,000 Francuzow gotowych do wkroczenia wgłąb Szwabii. Artylerya w Kehl wzmocniona została 24 armatami. Wnosząc po nadzwyczaynych poruszeniach Francuzow pod Kehl i Strażburgiem, można powiedzieć, iż spokoyność nie długo potrwa. Francuzi opuścili okolicę Niddy, i ściągaią się do Strażburga. Do Bazylei przywieziono 100,000 nowych mundurow i tyleż par trzewikow dla armii francuzkiey.

z Stockach d. 5. Marca.

W armii Arcy Xiążęcia spostrzegamy ustawiczne poruszenia. Mimo 8 krwawych kampaniow, znayduie się ona w wybornym stanie. Żołnierz i oficyer dostaie codzień swoy żołd w gotowych pieniędzach, a zewnętrzna postać regimentow staie się piękną nawet i podczas woyny. Mundury i cały ekwipaż są gustownieysze i przyzwoitsze. Słowem, armia austryacka pięknieyszą powro,

ci w pokoiu do swoich garnizonow, niż wymaszerowała.

z Niemiec d. 8. Marca.

Zdaie ſię, że Rzplita francuzka nie może obeyźdź ſię bez woyny, bez którey nie potrafi przywrócić Europie pokoiu. Nie uwierzonoby, ile ona łoży ſtarań, aby nie chwycić ſię znowu oręża, i iak wiele chonoru czynią iey w Niemczech iey uſiłowania o pokoy. Jey intereſſ zyſkuie wiele pod tym względem. Z tym wszyſtkim Niemcy lubo ią szanuią, zbroią ſię iednak znacznie przeciw niey.

Przysposobienia woienne Rzplitey francuzkiey dzieią ſię z mnieyszą okazałością i blaſkiem, ale widziemy w nich daleko dzielnieyszą moc niż dawniey.

z Augszpurga d. 11. Marca.

Admirałowie angielscy Keyth i Nelson zawinęli dnia 3. Lutego do Palermu.

Angielſki poseł Wikham przeieżdżał z iak naywiększym pośpiechem przez Veronę dnia 3. t. m. z Münich do Neapolu.

Eſkadra moſkiewſka maiąca woyſka lądowe, która wypłynęła z Sycylii, przybyła do Korfu w liczbie 59 okrętow woiennych, lub transportowych.

Generał Kray i Chasteler przybyli tu z Wiednia dziś rano, i udadzą ſię niezwłocznie w dalszą podroż.

Mieszkańcy w Polcevera i wsąſiedzkich okolicach zbuntowali ſię podług gazety Turyńſkiey przeciwko Francuzom, złączywszy ſię z Auſtryakami w liczbie 6 do 7000 ludzi.

z Wiednia d. 12. Marca.

Onegday przybył kuryer z Konstantynopola do poſła tuteyszego angielſkiego z tym ważnym donieſieniem, iż dnia 15. Lutego otrzymała Porta kuryera z kapitulacyą zawartą między Wielkim Wezyrem i generałem Kleber względem opuszczenia przez Francuzow Egyptu. Generał Kleber obowiązuie ſię wydać dnia 25. Stycznia obydwie fortece wpuſtyni Salachiech i Kabicher, a 1. Marca umknąć ſię z wyższego Egyptu. Wielki zaś Wezyr przyrzekł nie czynić naymnieyszey przeszkody w retyradzie. W początku Marca mieli Francuzi opuścić Kair, udać ſię do Alexandryi, i czekać tam na ſtatki, które im Porta naypoźniey w Kwietniu doſtarczyć miała dla odeſłania ich do Francyi. Pozwolono im zabrać broń i bagaże, ale armat nie, i mieli otrzymać kilka okrętow tureckich dla zasłony. I ta ieſt osnowa głowna kapitulacyi, przez którą kończy ſię exyſtencya Francuzow w Egypcie, która ich kosztowała 17 liniowych okrętow, i 40,000 woyſka. Także potwierdza ſię, że Anglicy zabrali ieden francuzki okręt, na którym znaydował ſię francuzki generał Dessaix dwoch innych generałow i 150 oficyerow francuzkich powracaiących z Egyptu do Francyi. Wiadomość o kapitulacyi uczyniła tu nadzwyczayne wrażenie.

Na wyspach Jońſkich Basza rospuścił woyſko, i przyrzekł Porcie poſłuszeńſtwo.

z Wiednia d. 25. Marca.

Nadzieia zawieszenia broni i pokoiu bliſkiego utrzymuie ſię tu. Wątpić nie można o chorobie Cesarza. Wszyſtkie donieſienia mówią, że iego ſłabość powiększa ſię. W takowym przypadku, nie wiemy, iakby nie mogła Auſtrya uczynić pokoiu z francuzką Rzplitą. Dom auſtryacki nie może dopuścić, aby godność cesarſka doſtała ſię w podział innemu domowi; ponieważ ani Xiąże Ferdinand ani Xiąże Karol ani Palatyn Węgierſki nie mogliby bydź Cesarzami, gdyż nie będąc dziedzicami auſtryackich państw, Czech i Węgier, nie mogliby utrzymać powagi i wspaniałości Cesarſtwa.

„Wypada więc, aby syn Franciszka II,

maiący dopiero lat 7 był Cesarzem. Zdaie śię bydź rzeczą trudną, aby dom austryacki dopiął tego zamiaru bez zezwolenia Pruss i Francyi. Należy przeto zapewnić sobie te potencye przez pokoy stały. Ta okoliczność sprzyia bardzo, nie mowię, Francyi, dla ktorey woyna iest grą, ale smutney ludzkości. Śmierć Cesarza przywrociłaby iey spokoyność, ktorey otrzymać nie mogł naczelnik narodu potężnego i przyzwyczaionego zwyciężać."

z Warszawy d. 24. Marca.

Dziś ciągniono tu po 127. raz numery trzeciey Krolewsko - Pruskiey loteryi liczbowey, na rzecz inwalidow i wdow, tudzież ku zapomożeniu szkoł i szpitalow. Numery wyciągnione są następuiące: 22. 43. 48. 65. 86.

## Rozmaite Wiadomości.

Podług listow z Madrytu stolica ta znayduie śię w stanie niespokoynego wzruszenia, i wskazano tam 15 dam znacznego urodzenia na wygnanie.

Bardzo wielu generałow francuzkich armii włoskiey wezwano do Paryża. Ponieważ ciało prawodawcze francuzkie, począwszy od 22. Marca, przez 8. mieśięcy żadnych sessyow stosownie do konstytucyi mieć nie będzie, przeto wielu iego członkow towarzyszyć będzie na wyprawę woienną Konsulowi Buonaparte.

W Kronstadt i Rewalu zbroią 12 okrętow rossyiskich, nad ktorymi mieć będzie kommendę admirał Hanukow.

Zapewniaią, iż Kardynał Falangini podał proiekt w Conclave, czyliby nie lepiey było, odłożyć wybor Papieża aż do pokoiu.

Naywyższy kommissarz armii austryackiey we Włoszech, Ruprecht, zaprowadzony został do Wiednia iako więzień, ponieważ obwiniony iest, iż w 6 mieśiącach 4 miliony złotych cesarskich ukradł, i przez iego niedbałość woysko ogołocone iest z potrzeb.

Stosownie do donieśień paryzkich między maszkami na ostatnim balu w Londynie, spostrzeżono osobę udawaiącą ministra Szarletana skupuiącego trwałe systemata skarbowe, i żebrzącego składki, końcem przywrocenia tronu Domowi Bourbonow.

## Wiadomości Ekonomiczne.

*O przyczynieniu i skutku Ziol do paszy zdatnych w Ekonomice!*

Bez przyczynienia lucerny, esparsetty, albo koniczyny szwaycarskiey czerwoney lub ordynaryiney hiszpańskiey, albo hollenderskiey zwaney, ekonomika czyli gospodarstwo iest i zostanie niedostateczne.

Tam gdzie iednak wolne i wspolne pastwiska są wprowadzone, muśi ten niedostatek w gospodarstwie luboli iest powietrzem bydź cierpiany do potąd, poki wszystkie przeszkody w tey mierze względem przyczynienia tych ziol nie będą uprzątnione. Do poki pastwiska wolne i nieokreślone będą, można tylko na małych ogrodzonych kawałkach ziemi w bliskości folwarkow robić proby mierne śiewow koniczyny.

Możnaby sobie winszować, gdyby przez doświadczenia iuż w tym wieku rolnicy chcieli bydź bacznemi na skutki niedostarczaiącey paszy w gospodarstwie czyli ekonomice, i poznali to, iak wielce szkodliwe to złe nawet dla rządu i czym prędzey przykładali swe staranności, a pryncypalnie Xiążęta, iako Rządcy kraiu, naypierwszy w swych Domainach czyli Dobrach Kameralnych do wyniszczenia, przykład dawali.

Nawet u mądrych gospodarzy czyli rolnikow uczy doświadczenie, że przez wkradzenie śię zwyczaiu byle odbył, czyli pola dobre albo z natury swey złe, nie poprawiaią przez przyczynienie w śewach koniczyny?

Przeto naypierwsi gospodarze nazywaią koniczynę w ekonomice bogactwem, a pryncypalnie mieszać koniczynę w ięczmień i owieś do siewu zalecaią.

Nayprzod nam o tym mowić potrzeba, iednakowoż z przestrogą dla każdego gospodarza, aby ten, ktoren cierpieć musi wspolne pastwiska, w przyczynienie w gospodarstwie koniczyn niewdawał się: bo nietylko wydatek, lecz i zysk pracuiącemu nie wrocił by się w tey mierze.

1. *O czerwoney koniczynie, czyli hollenderskiey zwaney w gospodarstwie, przyczynieniu.*

Ziele to: Koniczyna Łączna zwana (Trifolium pratense) dosyć znaiome każdemu, chociaż to nazwisko w niektórych mieyscach rożni się: gdy niektórzy nazywaią go z prowincyi hiszpańskiey Flandryi, hollenderskiey, Brabancyi, a niektórzy wcale z Niemiec? Kwiat tey koniczyny iest czerwony, i trwa do trzech lat, ieźli iey gospodarz ścierpieć zechce. Ziele to: alias koniczyna iest tłustą i arcy żyżną paszą ile się dużo rozkrzewia i znaczny przynosi zysk, byle w mieyscu przyzwoitym siana, a rola dla niey uprawiona była.

Koniczyna ta, koniecznie wyciąga rolę pulchną i wilgotną, nie gliniastą, która zbytnie skalista; ziemia niepowinna nigdy podlegać mokrości, ale zawsze swey wody w przegonach znaleść odbieg. W piaskach i wypalaiących gruntach iednakowoż nie tak wielkie zyski z niey obiecywać może.

Rola przynaymniey do tey koniczyny trzy razy uprawiona i drobno uwleczona bydź powinna.

Zasiawszy ięczmień lub owies pod skibę podorze się zwyczaynie, dopiero potym na wierzch sieie się koniczyna i przywłacza się cierniem zamiast bronami. Rzucanie nasienia dzieie się trzema palcami małym bardzo krokiem, gdy wiatru nie masz rano albo przed wieczorem naylepiey. Rękę należy trzymać nie wysoko, aby nasienie rowno padało. Na sześć skibowych zagonach sieie się na dwoch zagonach tam i napowrot przy drugim zagonie. Dobrze iest, kiedy po zasianiu koniczyny zaraz deszczyk ciepły pokropi zasiew, bo razem z zbożem zasianym zeyńdzie i tyle z zasianey koniczyny nieniszczy się w ziemi.

Udaie się to gospodarzowi iak w poprzedzaiącym punkcie się nadmieniło (iednakowoż z rozsądnym przewidzeniem) to trzy lub cztery razy może siać do roku tę koniczynę w następuiącym. Zamiast siana iednakowoż nie inszym sposobem tey używać może, i tylko w ten czas, kiedy pierwszy czerwony z siebie wypuszcza kwiat, posiec.

Na morgę iednę Magdeburską roli, z 180 prętow kwadrat. Rynskiey miary, potrzeba 10 lub 12 funtow koniczyny, albo dwie macki, po naszemu garcy Berlińskich dwa. Maiąc szesnaście garcy siemienia koniczynego, można ośm morgow roli nim zasiać. W pierwszym roku po zasianiu następuiącey zimy, potrząsa się końską mierzwą przemieszaną słomą, taż koniczyna młoda: którą iednak mierzwę z pozimku w miesiącu Kwietniu grabiami zebrać należy.

W drugim i trzecim roku taż koniczyna nayurodzeńsza, a w czwartym iuż znacznie niszczy się: przeto dobrzy gospodarze nigdy nad trzy lata, nie utrzymuią iey; naypryncypalniey zaś tylko 2 lata po zżęciu trzecim iuż roku z niey robią ugor, podoruiąc i żytem zasiewaią, tym sposobem nigdy niemasz straty z roli co do zboża, bo tylko w ugorze się zysk bierze z koniczyny.

Kto niechce osobny kawałek roli do tey koniczyny poświęcić, może iednak z pozimku gdy śnieg zupełnie zginie oziminę pokropić tym nasieniem koniczynym, a zeyńdzie przez pozostałą wilgoć z ziemi niezawo-

dnie. W żniwa iednak, nie tak głęboko zrzynać ſię powinno żyto, iak gdyby było koſami ſieczone, bo w kilku niedzielach można bezpiecznie koſić koniczynę po żniwach; a w ieſieni gdy pora potemu ciepła i przyiemna drugi raz. Jednakowoż z tą przeſtrogą: że ścierniſka tam, gdzie koniczyna ſiana, wytykane bydź muszą, aby bydłem nie były wypaſione, inaczey nadzieia ta byłaby prożna zyſku.

Przed wſtępem zimy pola zaſiane koniczyną mierzwą drobną, a gdy można mieć w bliſkości, gipsem, marglem albo popiołem mydlarſkim posuć: gdyż w drugim roku podwoyne żniwa sobie z roli przyzwoitey dobrey i potroyny zbior przez to obiecywać może.

W trzecim zaś roku tylko dwa razy ſieczona bydź może, bo lepsze z ſiebie wydaie ſiemie, gdy tak tłuſto iuż nie kładząc rozkrzewia ſię.

Po zſieczoney koniczynie w trzecim roku na końcu mieſiąca Czerwca natychmiaſt pola drzeć trzeba, po czterech tygodniach odwrocić, włoczyć, znowu radlić i włoczyć, i do ozimin przygotować. Sposob tey orki do dwoch lat z koniczyną koniecznie przyiętym bydź muſi.

Gdy zaś koniczyna ma bydź trzyletnia i naſiona przynoſić ma, przy nizinach i zimnych gruntach w tey uprawie, nie bardzo wielkich ſkutkow spodziewać ſię potrzeba; bo lepiey na ten czas w ieſieni roku trzeciego po zebraney koniczynie z naſieniem tuczyć na niey ſkopy do zabicia, potym role te drzeć, przez zimę aby leżała odłogiem, a z wiosny wcześnie grochem lub wyką, albo też ſiemieniem konopnem zaſiać, lub pantowkami zasadzić; gdy przez to rola przez gęſte gracowanie tak czyści ſię dokładnie.

Sieie ſię naprzykład z pozimku koniczyna na ozyminę mokrą, zawsze traci iedne ziarno, czyli zbior iarego zboża w naſtępuiącym roku; które iednak przez koniczynę znacznie ſię nadgradza. Bo nietylko w drugim roku po żniwach wielkich, ale w trzecim roku w ugorze ſię zbiera.

A chociaż w naſtępuiącym roku z tego ugoru mam koniczynę przed zaſiewami, wszelako ozimina nigdy nie zchybia; gdy nietylko w przeciągu czasu tego, rola ta dwa razy wymierzwia ſię, to ieſt: na ozyminę i w drugim roku na koniczynę, ale i koniczyna przez ſię role nie wyssa, owszem mokrzyznę kwaśną wyciąga, i tey pory nowiny wzmacnia.

Ten, który nie ma łąk zbytnych, chwalebnie czyni, kiedy pola te, które podpadaią iarzynie, lub też przynaymniey większey części leżącego ugoru z roku naſtępuiącego zaſiewa koniczyną: Bo może koniczynę nietylko świeżo zżętą spaść, ale i w ſiano obrocić; gdy z iedney morgi roli sześć, a naymniey pięć fur ſiana mieć może procz paszy świeżey koniczyny czyli zieloney w roku iednym; Jednakowoż potrzeba obrać i wyszukać do tego zdatney i wyżey opisaney roli. Sześciu funtami suszoney koniczyny gospodarz albo rolnik sześć krow przez sześć mieſięcy zimowych zwanych utrzymać może bezpiecznie; a naymniey cztery krowy, które dwa razy więcey mleka daią, niżeli przy ſłomie i kłoſinkach iarych. Koniczyna rżnie ſię razem z ſieczką. Naylepiey iednak w ten czas rozrządzi ſię, kiedy w ieſieni po wypuszczoney nad palec długości koniczyny, ścierniſko podoruie; a po zwyczayney uprawie roli, pszenicą lub żytem według gruntu zaſieie. Oba te gatunki zboża, bez mierzwy czasem lepiey ſię udaią, a niżeli w ugorze gołym.

Dodatek

# Dodatek do Nru. 26. Gazety Południowo-Pruſkiey.

*Obwieszczenie.* Ponieważ ceny drzewa w tey prowincyi, coraz bardziey w gorę idące, iako też ta okoliczność, iż dla tego, że drzewo w Polanach na rzece Warcie wcale więcey spławiane nie będzie. Koszta transportowe znacznie więcey wynoſić będą, iak dotąd tego wyciągaią, żeby ceny drzewa na ſkładzie tuteyszym JK. Mci na przedaż znayduiącego ſię, podwyższone zoſtały, przeto poſtanawiaią ſię te ceny od dnia 1. przyszłego mieſiąca w naſtępuiącym sposobie, to ieſt: 1. Sążeń drzewa dębowego, bukowego i brzozowego a) wodą spławionego po tal. 3, b) na ſtatkach lub lądem sprowadzonego po tal. 3 gr. d. 11, 2. Sążeń drzewa olszowego po tal. 2 gr. dobr. 18. 3. Sążeń drzewa sosnowego po tal. 2 gr. dobr. 15. Podług ktorey to ceny drzewo odtąd przedawane będzie. Uwiadomiaiąc o tém publiczność dodaie ſię ieszcze, iż w powyższych cenach nie ieſt umieszczony ieden grosz dobry od układania drzewa od sążnia, lecz ten osobno zapłacić potrzeba. W Poznaniu dnia 25. Marca roku 1800.

Kamera Woyſkowo-Ekonomiczna JK. Mci Pruſſ-Południowych.

*Obwieszczenie.* Znalazł ſię tu dnia 19. tego mieſiąca człowiek z weyźrzenia zmysłow niemaiący, około 20 lat ſtary, od ktorego nic dowiedzieć ſię można, ani zkąd rodem, gdyż na każde zapytanie tylko *Niewiem* odpowiada. Jeſt śrzedniego wzroſtu, ma na sobie spodnie granatowe ſtare, boty, trzy płocienne łachmany, wierzchnia ma zielone wyłogi, czapkę z sukna nakrapianego z ſiwemi barankami, szare oczy i włosy brunatne Ponieważ tenże człowiek, iak wnoſić ſię daie, od swoich krewnych uciec muſiał, przeto ninieyszym każdy, ktoryby go znał wzywa ſię z proźbą niezwłocznie nas o tym uwiadomić. W Poznaniu dnia 21. Marca roku 1800.

Magiſtrat JK. Mci Pruſſ-Połud.

*Citatio creditorum.* Wiadomo czyni ſię publiczności, iż gdy na maiątku Anaſtazego Tauszańſkiego, bywszego tuteyszego winiarza konkurs wierzycieli rozpoczęty zoſtał, teraz wezwanie wszyſtkich wierzycieli naſtąpić ma. Zapozywaią ſię więc wszyscy niewiadomi wierzyciele, ktorzy iakowe pretensye z ktoregokolwiek źrzodła wynikaiące do maſſy mieć sądzą, aby na terminie generalnym likwidacyinym na dzień 9. mieſiąca Czerwca roku bieżącego o godzinie 9. przed południem przed JP. Aſſeſſorem Bolz, na ratuszu w izbie sądowey wyznaczonym, osobiście lub przez doſtatecznych pełnomocnikow, do czego tym, ktorzy tu nie znaiomi są, JP. Beyer i Neumann; konsyliarze kryminalni podaią ſię, ſtanęli, i swoie pretensye dowodami wiary godnémi okazali, ktorzyby zaś na powyższym terminie nieſtawili ſię, spodziewać ſię maią, iż oni z swoiemi pretensyami do maſſy prekludowani zoſtaną, i wieczne milczenie im przeciw innym wierzycielom, ktorzy z maſſy zaspokoieni zoſtaną, nakazane będzie. W Poznaniu dnia 13. Liſtopada roku 1799.

Sąd mieyſki JK. Mci Pruſſ-Połud.

*Citatio edictalis.* Przed JK. Mci Południowo-Pruſką Regencyą w Poznaniu, zapozywa ſię na inſtancyą Reginy z Goszmińſkich Karpińſkiey, mąż teyże złośliwie zbiegły, Walenty Karpińſki, mayſter konsztu szewſkiego, ninieyszém pismem, aby rachuiąc od dnia 20. Stycznia r. b. w przeciągu 12 tygodni, a naydaley na terminie oſtatnim zawitym dnia 1. Maia 1800 przed deputowanym do tego wyznaczonym, Auſkultatorem Regencyi Piaſkim ſtarszym, z rana o godzinie 9. osobiście ſtawił ſię, na ſkargę o rozwod zaszłą, iako też względem oddalenia ſię swego dał odpowiedź i tłomaczenie, dowody na obronę swoią i do wyiaśnienia sprawy ſłużące opowiedział, a w przypadku omieszkania tego, spodziewał ſię, iż okoliczności od powodki przełożone, za rzetelne i przyznane uważane będą, tudzież, że związek małżeńſki po między nim a powodką zaocznie rozłączony zoſtanie, a powodce poyść za kogo innego za mąż dozwolone będzie. Podług czego zwyż pomieniony Karpińſki miarkować ſię powinien. W Poznaniu dnia 19. Grudnia roku 1799

*Avertiſſement.* Na żądanie aptekarza Karola Ludwiką Nathanaela Dihrberg, wszyscy, ktorzy do sprzedanego przez aptekarza Frydrika Wilhelma Morzanke, w tuteyszym mieście w rynku między domoſtwami UP. Godlewſkiego i Błażeia Mędelſkiego, leżącego mieyſkiego domoſtwa mieszkalnego z podworzem i ſtayniami, iakąkolwiek real-

ną pretensyą albo servituta mieć mniemaią zapozywaią się publicznie niniejszym, ażeby swe realne pretensye i servituta wczasie trzech miesięcy a naypoźniey na terminie dnia 9. Czerwca r. b. przed południem o godzinie 9. z rana przed nami osobiście albo też przez dopuszczonych i przyzwoitemi plenipotencyami i informacyą opatrzonych mandataryuszow (do czego im JPP. kryminalny konsyliarz Moeller, inquisitor Paul i referendarz Zeuschner, tutay mieszkaiący podaie się) okazali i swemi dowodami i dokumentami przyzwoicie przekonali. Ci zaś, ktorzy się nie stawią, spodziewać się maią, iż z swemi ogolnemi pretensyami do wspomnionego gruntu odstrychnieni będą, i onym wieczne milczenie nakazane będzie. Dań w Pyzdrach dnia 12. Lutego roku 1800.

Justycyi Burmistrz i sąd.

*Do sprzedania.* Podaie się do wiadomości, iż J. W. Hrabia Stadnicki Starosta Ostrzeszewski wraz z swemi synami przedsiębierze, dobra w dystrykcie Konińskim blisko miasta Rychwała w iedney stronie, a w drugiey stronie blisko miasta Zagorowa leżące sprzedać za cenę umiarkowaną. Te dobra będą sprzedane na klucze, wreszcie i na wsie, to iest: tak iakby sobie kto życzył, te dobra obfituią w grunta wyborne, łąki, bory, lasy, stawy, młyny, i t. d. Ktoby sobie życzył nabydź ktorego z tych dobr klucza, niech się referuie do Urodzonego Jozefa Stabiewskiego mieszkaiącego w Golinie pod Koninem, maiącego moc ułożenia się o przedaż. Te dobra tym sposobem są podzielone na klucze, pierwszy: Modlibogowice, Kuchary, Wardężynek, Jaroszewice, i Wielo Łęka, drugi: Groice, Jonno, Mokre, Lądek, i z kilku gminami holendrow, trzeci: Krolikow, Lipica, Łagiewniki i z kilku gminami holendrow, czwarty: Biskupice, Biała, Bystrzyca i holendry.

*Do sprzedania.* Jest do sprzedania wieś Drozew, ktora leży w dystrykcie Odalanowskim, mila od Kalisza, mila od Ostrowa, 2 mile od Raszkowa. Cena tey iest 50.000 talerow. Więcey można się dowiedzieć u Referendaryusza Koffeckiego, ktory aż do Wielkiey nocy mieszka u cyrulika Hinzigera, a po Wielkiey nocy u Syndyka Schnepla.

*Uwiadomienie.* Rodzicom i opiekunom tą odezwą wiadomo czynię, że ia młodzieńcow, ktorzy tu w Gymnasium swoie nauki zakończyć maią, w moy dom i do mego stołu, iako też pod osobliwszą inspekcyą moią przyiąć ustanowiłem. O dalszych kondycyach zaś zemną korrespondować upraszam. W Berlinie dnia 27. Stycznia 1800.

Fryderyk Rambach, Professor przy Krolewskiey Akademii kunsztow i przy Fryderyckim Werderskim Gymnasium na Margrafskiey ulicy pod Nrem 59.

---

Drukował Deker i Kompania w Poznaniu.